

Oldambtster koolzaadtelers sparren met de oosterburen

Gründlich koolzaad telen

Nederland telt 3.000 hectare koolzaad, Duitsland 1,4 miljoen hectare. Dat verschil maakt meteen duidelijk waarom koolzaadtelers uit het Oldambt graag eens hun teeltkennis wilden toetsen aan die van de oosterburen. In een tweejarig praktijknetwerk deden ze nieuwe ideeën op om hun teelt verder te optimaliseren.

Als grasdrogerij Oldambt een koolzaadoliefabriek was geweest, dan zouden ze nu foto's voor de folder moeten schieten. Pal naast de drogerij staat het winterkoolzaad van Douwe Hamster in volle bloei en kleurt het landschap geel tot aan de horizon. Een mooi gezicht. Een groepje van vijftien telers loopt door het voorste spuitpad een eindje het perceel in. Het zijn deelnemers van het Praktijknetwerk 'Koolzaadtelers kijken over

de grens', die vandaag op het bedrijf van Hamster in Nieuwolda bijeen zijn voor de afsluitende bijeenkomst. Ze hebben er met elkaar in netwerkverband twee jaar op zitten. Nadat Hamster in het kort wat over het gewas heeft verteld, gaat het gesprek over in het Duits. Aan het woord is Tjard Ommen, teeltadviseur bij Juister en Ommen, een Duits adviesbureau op het gebied van akkerbouw. Hij heeft de groep al meerdere malen

ontmoet en samen met ze door zowel Duitse als Nederlandse percelen gelopen. Ook heeft hij de teeltregistraties van de Oldambtster telers onder de loep genomen en de dingen die hem opvielen met ze besproken. Wat op dit perceel opvalt, is de ruime aanwezigheid van herderstasje, een lastig onkruid dat ontsnapt is aan de bespuiting. Deze was aan de late kant, verklaart Hamster. De akkerbouwer heeft op 30 augustus gezaaid en

*Koolzaad in volle
bloei. Preventief
spuiten tegen
schimmelziekten is
in Duitsland in dit
stadium vrij gangbaar.
In Nederland (nog)
niet.*

in oktober gespoten met een combinatie van Butisan en Focus Plus. „Dit laat goed zien dat je de aanpak van breedbladigen op tijd moet regelen“, zegt Ommen. „Butisan moet lastige onkruiden, zoals herderstasje, in de kiem smoren, anders loop je achter de feiten aan.“ De Oldambtster telers zijn dat op zich met hem eens, maar stellen het spuitmoment vaak bewust uit. Hamster: „Wij zijn huiverig voor Butisan omdat je geen graan meer kunt zaaien, mocht het koolzaad een te slechte stand hebben. We willen eerst zeker weten dat er voldoende planten staan.“

Bloeibespuiting

Soms moeten de Nederlandse telers noodgedwongen schipperen om het gewas gezond en onkruidvrij te houden. Omdat koolzaad er zo'n groot gewas is, zijn in Duitsland meer gewasbeschermingsmiddelen toegelaten in de teelt. Zo beschikken de Duitsers nog steeds over het fungicide Ronilan, dat het gewas onder andere beschermt tegen sclerotinia en grauwschimmel (botrytis). Grauwschimmel vormt straks een gevaar als de bloembladjes gaan vallen en bij nat weer aan de stengel blijven kleven. Nederlandse telers kunnen tijdens de bloei alleen met Folicur spuiten, dat is toegelaten voor het preventief bestrijden van alternaria. Het pakt andere schimmelziekten mee, maar van een echte bestrijdingsstrategie zoals de Duitsers die kennen, is hier eigenlijk geen sprake. Volgens Ommen is een bespuiting tijdens de bloei een verzekeringspremie die zich terugbetaalt, maar ook op dit punt maken de Oldambtster telers hun eigen afwegingen. Hamster: „In verband met de bijen in het gewas spuit ik liever niet. Het middel is niet giftig voor bijen, maar we liggen als sector wel onder een vergrootglas. Zolang er weinig regen voorspeld wordt en de infectiedruk laag blijft, ga ik niet preventief aan de gang.“

Meer zwavel

Een advies waar de telers wel direct mee aan de slag willen, is het verhogen van de zwavelgift. Koolzaad heeft veel meer behoefte aan dit element dan bijvoorbeeld

tarwe. Ommen: „Wij hebben in proeven gezien dat een gift van 30 kilo zwavel per hectare de stikstofbenutting met 20 kilo verhoogt en duidelijk meer opbrengst geeft.“ Veel van de Oldambtster akkerbouwers geven al zwavel in de vorm van de vloeibare stikstofmeststof NTS. Daar zit standaard 3 procent stikstof in. Daarmee brengen ze ongeveer 20 kilo zwavel op een hectare, maar dat is volgens Ommen aan de magere kant. „Daar is een simpele oplossing voor“, zegt netwerkdeelnemer Garrelt Perdok uit Woldendorp, die behalve akkerbouwer ook veehouder is. „Om voldoende eiwit in ons gras te krijgen, gebruiken wij op grasland al NTS met een zwavelgehalte van 6 procent. Dat kun je kant-en-klaar bestellen.“ Ook zijn collega's zien deze simpele oplossing wel zitten. Afgaand op de teeltregistraties heeft Ommen eerder al aangegeven dat de totale bemesting iets naar voren mag. Volgens Ommen benut koolzaad de aangeboden voedingsstoffen het best als voor half maart de complete bemesting erop ligt.

Later oogsten

Een ander aandachtspunt dat de Oldambtster akkerbouwers ter harte hebben genomen, is langer wachten met de oogst. Nu de groep in het veld staat, brengt Ommen het nog even ter sprake. Hij ruikt een plant uit de grond en laat de verschillende bloeistadia zien. „Hoewel we dit stadium volle bloei noemen, zijn de onderste bloelagen nog in knop. De onderste hauwtjes rijpen later af, maar produceren nog wel volwaardig zaad. Het bepalen van het optimale oogsttijdstip is daarom zoeken naar een compromis tussen het verlies van zaad uit de bovenste peulen en afrijpend zaad in de onderste.“ Akkerbouwer Jan Boonman uit Nieuwolda geeft de oogst van tarwe altijd voorrang boven die van koolzaad. „Tarwe gaat veel sneller in kwaliteit achteruit. Het druist een beetje tegen je gevoel in om nog langer te wachten met dorsen van koolzaad, als je ziet dat de bovenste hauwtjes openspringen en het zaad eruit valt. Maar het lijkt erger dan het is. Bij 2 procent korreluitval zorgen de opengesprongen hauwtjes al voor

Copyright foto

Garrelt Perdok:

„NTS met 6 procent zwavel.“

Copyright foto

Douwe Hamster:

„Bloeibespuiting lastige afweging“

Jan Boonman:

„Oogst tarwe heeft voorrang op koolzaad.“

Copyright foto

Doeko van 't Westeinde:

„Door als koolzaadstudieclub.“

Serie studieclubs

Samen weet je meer dan alleen. Daarom delen veel Nederlandse akkerbouwers hun kennis met collega's, om zo hun teelten en bedrijfsprestaties op een hoger plan te brengen. In studieclubverband komen de cijfers op tafel, worden elkaars bedrijven bezocht of helpen externe deskundigen bij het beantwoorden van vragen. Akker brengt in deze serie akkerbouwstudieclubs in beeld, van de traditionele akkerbouwgewassen tot grove groenten en van teeltechniek tot economie. Deze keer het praktijknetwerk 'Koolzaadtelers kijken over de grens'.

www.steenbergen-bouw.nl
uw specialist in bewaringen - loodsen

Goudvallen®

voor signalering en geleide bestrijding van
wortelvliegen

milieubewust, betrouwbaar en kostenbesparend

meld u voor half juni aan voor bestrijding van de tweede vlucht!

Vertegenwoordigers:	www.degroenevlieg.nl	
M. Beije	Noordoostpolder	: 06 547 545 78
J. Knook	Noordoostpolder / Oost-Flevoland	: 06 121 880 02
W.J.J. Brasser	Zuid en Oost-Flevoland	: 06 205 935 40
K. Frietema	Groningen / Friesland / N Holland	: 06 204 734 86
J. de Koning	ZO Nederland / België	: 06 229 799 38
J. van der Slik	ZW Nederland	: 06 250 474 21

Advies nodig?
Onze landbouw-adviseur komt graag bij u langs!

brandklasse Euroclass B-S2-d0, end use

POWERLINE®

Perfect geïsoleerd, duurzaam bespaard.

Laat u overtuigen door de onmiskenbare troeven van Powerline®, isolatie voor industriële en agrarische gebouwen:

- ⚡ bespaar geld en energie
- ⚡ hoge isolatiewaarde ($\lambda_D = 0,024 \text{ W/mK}$)
- ⚡ op maat gemaakt tot een lengte van 5 m
- ⚡ dikte van 40 mm tot 80 mm
- ⚡ ongevoelig voor een agressief milieu
- ⚡ perfecte bescherming tegen knaagdieren
- ⚡ optimale lichtspreading
- ⚡ licht in gewicht

RECTICEL
insulation
www.recticelinsulation.nl

Meer weten over Powerline®? | Contact: Roderik Hendriks | Tel. +31 (0)6 53 29 03 92 | hendriks.roderik@recticel.com
Recticel Insulation | Postbus 1 | NL-4040 DA KESTEREN | Tel. +31 (0)488 48 94 00 | Fax 48 31 87 | insulation_info@recticel.com

Nuon stopt graag energie in uw bedrijf.

Agrio heeft een speciale lage prijs voor u geregeld.

Profiteer nu!

Agrio behartigt uw belang.

Abonnee voordeel

Als uitgever behartigt Agrio uw belang met onafhankelijke media van prima kwaliteit tegen lage prijzen. Nu heeft Agrio, samen met Nuon, ook een speciale lage energieprijis voor u geregeld. Weten wat dat oplevert? Kijk, vergelijk en profiteer op: www.nuon.nl/agrio

Scherpe energieprijzen

Nuon biedt u scherpe energieprijzen. En geeft u als agrariër graag advies over welk contract het beste bij uw situatie past en wat het meeste voordeel oplevert voor uw bedrijf. De abonnees van Agrio genieten daarbij extra voordeel.

Advies over energiebesparing

Nuon is expert op het gebied van energiebesparende maatregelen en producten. De adviseurs komen graag eens bij u langs voor een advies.

AGRIO

www.nuon.nl/agrio

NUON

Copyright foto

Waar kun je beter over koolzaad praten dan in een Oldambtster schuur? Met presentaties over actualiteiten in teelt en markt sloten de netwerkdeelnemers afgelopen maand hun project af.

een witte waas over het gewas. Ook het vochtgehalte is geen goede graadmeter. Als je met 7 procent vocht aan het dorsen bent, denk je: 'Ik ben goed bezig.' Maar voor hetzelfde geld zijn de onrijpe korrels er aan de achterkant weer uitgekomen. Natuurlijk loop je extra weersrisico bij langer wachten. Maar het is ook een kwestie van durven. De Duitsers waren ook al van stam aan het dorsen toen wij hier allemaal nog in het zwad maaiden."

Spijsolie

Thuis in de schuur van Hamster praat Aart den Bakker van Agrifirm de groep bij over actuele marktontwikkelingen. Wat betreft de laatste prijzen heeft hij de telers weinig nieuws te vertellen, want die kijken vrijwel dagelijks naar de noteringen van de Franse beurs Matif. Een opvallend punt in zijn presentatie is dat Agrifirm mogelijkheden ziet voor het aanbieden van een termijnleveringscontract voor koolzaad, net zoals de coöperatie dat

sinds 2008 voor tarwe doet. Daarmee zouden de telers alvast zekerheid kunnen inbouwen en een alternatief hebben voor de pool of het leveren op dagprijs. Voor een deel van hun areaal zien de telers daar wel wat in, maar niet te veel, omdat er ook een leveringsplicht aan vast zit. Daarbij komt dat telers in het Oldambt gewend zijn om zelf te speculeren met wat ze in opslag hebben.

Aan het einde van de middag rondt netwerkbegeleider Harm de Vries het officiële gedeelte af. Hij blikt onder andere terug op een sessie met Antoon Kleverkamp van coöperatie Colzaco, die vandaag ook aanwezig is. Kleverkamp liet de groep afgelopen jaar kennismaken met het gebruik van koolzaadolie in de keuken, in de vorm van een workshop. Colzaco boekt onder de merknaam 'Brassica' succes met de spijsolie van Hollandse bodem. Chef-koks en hippe kookbladen omarmen het duurzame en smakelijke product en ook bij verschillende supermarkten, zoals Albert Heijn, staat de

olie inmiddels in de schappen. Voor de telers betekent dit nieuwe marktkansen en positieve aandacht voor hun product.

Verder

Qua teelt denken de Oldambtster telers verder te moeten intensiveren om in de pas te blijven met de Duitsers. Vooral als Tjard Ommen vertelt over een Duitse teler die het gepresteerd heeft om 7,4 ton koolzaad per hectare te oogsten. „Het was maagdelijke grond en de oogst verliep moeizaam. Maar toch, het laat zien waar het gewas toe in staat is“, licht Ommen toe.

Akkerbouwer Doeko van 't Westeinde uit Nieuweschans ziet voorlopig voldoende aanknopingspunten om zich verder in de teelt te verdiepen. Het praktijknetwerk mag dan officieel gestopt zijn, als het aan hem ligt, komen de telers vaker bij elkaar. „Het zou zonde zijn als het nu stopt. Ik hoop dat we doorgaan als reguliere studieclub.“ ■

Praktijknetwerk Koolzaad

Het praktijknetwerk 'Koolzaadtelers kijken over de grens' bestaat uit akkerbouwers in het Oldambt die hun teelt willen optimaliseren. In de afgelopen twee jaar legden ze hun teeltregistraties naast elkaar, deden ze proeven met verschillende gewasbehandelingen op proefboerderij Ebelshoed, gingen ze op bezoek bij Duitse

proefstations en lieten ze Duitse teeltspecialisten over hun schouder meekijken. Als extra activiteit verdiepten ze zich in de mogelijkheden om koolzaadolie te gebruiken in de keuken en de promotie ervan. De groep heeft de informatie over hun activiteiten verzameld op: www.praktijknetwerkkoolzaad.nl.

Copyright foto